

RECORRENT LES NOSTRES AVANÇADES

(Crònica de la Columna Ma-
olà-Companys, per LLUIS
CAPDEVILA)

A les nou del matí truquen a la porta de la cambra. Un trompeta m'avis que a baix m'esperen el company Salvador Masset —excel·lent company que m'ajudarà mo.— i els ja amic, Antoni Micó i Josep Vilanova, pilots d'aviació.

Em rento, em vesteixo, i, dejú, —jins a les onze no obren bars i cafès a Alcanyig, i no hi ha manera de prendre una tassa de te o de cafè—, puj a l'automòbil: un veritable automòbil de guerra, que encara porta pols del dia inicial de la revolta. Masset em proporciona unes pastilles de xocolata i un c de pa.

Mentre fem benzina, a la sortida del poble, entrem a un hostal al costat d'una església, molt bella, abandonada. Amb nosaltres entra un indígena, que diu a la tavernera, una tavernereta d'onze anys:

—A esos camaradas no les cobres nada. Y danos unas copitas de aguardiente.

Aquest és dels meus. L'aigua per a rentar-se i prou.

Avançem carretera enllà camí de Muntesa. Aviat deixem el deliciós oasi que és Alcanyig i entrem a la paramera aragonesa. I a un sol terrible, espantós, d'infern. Aquelles noies de ciutat que cada any, en ve-

nir l'estiu, els entra la mania de tornar-se de color de pa torrat, en lloc d'anar a la platja podrien venir-se'n aci a passar una temporada sota el sol. Es tan fort, que jo crec que si posaven un pollastre ja amanit dintre la corresponent cassola, no caldria encendre el foc: el sol el couria.

Ni una casa, ni un arbre. El paisatge té una desolació infinita. Tot té un color de pols a base del siena, l'ocre i el gris. Sota el blau prúsic del cel: un cel tacat per uns núvols: que semblen de nata. Només farigola, romani, espigol. I això no
(Passa a la pàgina 5.)

Recorrent les nostres avançades

(Ve de la primera pagina.)

a tot arreu: a Lécera la gent s'admirarà —i ens l'envenjarà— d'un ram de romani que, per a espantar les mosques, portem al cotxe. Em diuen que a l'hiçera: ha: iknya d'aquesta gent són les herbes perjumades de la muntanya. Altó no deu ésser un gran mitjà de calefacció, sobretot en un dels pobles que he visitat avui, en la ruta d'Alcanyis a Lécera, Moyuela, on la gent viu en coves i on, amb el fum no s'hi deu poder viure.

La proximitat d'un poble la coneixem perquè, generalment, el paisatge perd ardesa i asprat i és vesteix de verd. Una mica de vinya, uns presseguers, unes pomeres, i l'agulla del campanar, torrada del sol. Així són la majoria dels pobles que he vist, fins ara, en aquesta excursió a les nostres avançades. Observo que les portes, gairebé totes les portes, estan cobertes per un tros d'arpilera a manera de cortina. Entre poble i poble hi ha una gran distància: la distància necessària per a arribar plens de pols. A Andorra —que no és, naturalment, l'Andorra de la Seu d'Urgell— a la porta d'un estable, el lloc més indicat per a certa mena de retols, llegim: «Viva Falange Española».

I, és clar, ens venen, a mi i als companys, unes grans ganes de riure.

En un hostal d'Oliele, convertit en hospital de sang, beben unes copes d'aiguardenç —ens fa l'efecte que té un cert sabor de iode— que r'ens volen cobrar.

Seguim avant, camí de Murieta, on anarem. La gent, sobretot els infants, ens veuen passar amb goig i ens acomiaden, enlairant el puny clos, amb recança. Pel camí trobem algun camperol, dels que estant recollint el blat, i ens desitja, també amb el puny alt:

—Salut!

I accentua molt, d'una manera gutural i allargant-la, l'última síl·laba.

Arribem a Murieta a mitja tarda, i migdia, a Barcelona i al front és l'hora de dinar. Per a dinar calen dues coses: gana i menjar. Com que hi ha les dues coses —a pesar de les aflocacions de l'alcohòlic Queipa de Llano, que l'altre dia deia que la columna Macià-Companys estava anihilada (1)— direm. Dinem en una jondeta molt simpàtica i bastant neta a la qual ens han adreçat els companys del Comitè, que ací anomenen Comitè. S'asseuen a la taula amb nosaltres els caps de les forces que guarden el poble i mengem molt més bé —sempre es bo subratuar-ho— del que mengen els assassins de Sevilla i de Saragossa.

Saludem uns milicians de Figueres, i seguim el viatge a Lécera. Passem per Blesa, per Moyuela, per Letux, on ens deturem una bona estona. Som a dos quilòmetres de l'enemic i el poble reprèn la vida normal de sempre segur de la victòria. De Letux, del que hem vist i oït a Letux, en parlarem un altre dia perquè val la pena.

Carretera enlla, per una carretera que en realitat és un camí de cabres i en la qual l'automòbil naufraga en un mar de pols, avancem camí de Lécera. Quan ja som a l'entrada del poble veiem uns homes que corren per les ercs.

—Exercici de guerrilles —diu algu.

Jo observo, però, que un dels que fan l'exercici porta el corretjам a la mà.

Veiem més gent que corre.

Miró, el pilot, que pressent el que passa, treu el cap per la finestra i crida:

—Aviació enemiga!

Saltem del cotxe i una dona, espatordida, ens agafa pel braç i ens entra a una mena d'estable. Masset i Vilanova han seguit carretera enlla amb el cotxe.

L'aire vibra amb la trèpidació dels motors dels avions: cinc Breguets que volen a uns set-cents metres. De sobte s'oïx l'explosió d'una primera bomba. En tiren cinc més i una d'elles esclata molt prop nostre. El soroll es bastant respectable. Encauen al damunt estelles i pedres del sostre.

Després, finta la visita, i davant el foc de les nostres metralladores, els avions s'allunyen i es perden en l'aire de la tarda com un vol de corbs.

Vilanova, un dels pilots que m'acompanyen, em diu que altó no té cap eficàcia com a atac i que tan sols ho fan per a espantar. La gent però, no s'espanta: sap que a pesar de l'aviació els feixistes seran vençuts.

Hi ha hagut una víctima: un ase. Sembla mentida que els feixistes tinguin tan poc respecte als seus semblants!

LLUIS CAPDEVILA

Lécera, 11 setembre.

(1) Les veritats són com aquesta.